

รูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
Network Building and Participation in Social Welfare for the Elderly of
Nongpho Subdistrict Administration Organization, Nongyasai District,
Suphanburi Province

ศิริมา สุวรรณศรี*¹ เอกอนงค์ ศรีสำอางค์¹ สมศักดิ์ เจริญพูล¹ และพนารัตน์ พรหมมา²

¹โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

²สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Sirima Suwannasri*¹ Eakanong Srisumaung¹ Somsak Charunpu¹
and Panarad Promma²

¹School of Laws and Politics, Suan Dusit University

²The Office of Academic Promotion and Registration

Received: June 4, 2019

Revised: October 11, 2019

Accepted: January 20, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึก การสนทนากลุ่มย่อย ทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากผู้สูงอายุ จำนวน 297 คน และเก็บข้อมูล เชิงคุณภาพ จำนวน 33 คน การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า สวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับอยู่ในระดับมาก ความต้องการด้านเครือข่ายเพื่อการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดนโยบาย และสนับสนุนงบประมาณด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ดังนี้ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า จะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบไปด้วย ทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ ทุนด้านสังคม ทุนด้านการเงิน และทุนด้านกายภาพ 2. ด้านกระบวนการ จะต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นสร้างความตระหนัก ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กร ขั้นสร้างพันธมิตร ขั้นบริหารจัดการ และขั้นพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วม การจัดสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุ

Abstract

The study of Network Building and Participation in Social Welfare for the Elderly of Nongpho Subdistrict Administration Organization, Nongyasai District, Suphanburi Province Mixed method was used in this research. Research tools for collecting data were a set of questionnaires, in-depth interview, and focus group. The sample size was 297 and in-depth interview was conducted with 33 key informants. The quantitative data was analyzed in terms of mean, standard deviation and One-way ANOVA. Content analysis, analytic induction and typological analysis and categorizing were adopted to explore the qualitative data. The research findings were as follows: Social welfare for the elderly was found at a high level. Needs of network for developing the elderly's welfare was found at the moderate level. Senior people required subdistrict administration organization to set policies and support the budget for enhancing network building and participation in social welfare for the elderly. Regarding the development of network building model was required as the following: 1. Input factors demanded the capital for the implementation of important operations including Human Capital, Social Capital, Money Capital and Physical Capital. 2. The process required the execution to be carried out as the following steps; awareness building, coordinating agencies/organizations, establishing a covenant, managing the process and developing and maintaining relationships.

Keywords: Network Building, Participation, Social Welfare Establishing, The Elderly

บทนำ

จากแนวโน้มของสังคมโลกยุคปัจจุบัน พบว่า ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้นทุกปี และกำลังมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลก สำหรับประเทศไทย สัดส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ซึ่งมีผลมาจากการพัฒนาบริการด้านสาธารณสุข รวมทั้งการใส่ใจดูแลสุขภาพของคนรุ่นใหม่ นับตั้งแต่ปี 2548 ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) จากข้อมูลของ Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (2008: 6) พบว่า สัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 และคาดว่าจะเป็ นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า การเปลี่ยนแปลงของประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งในด้านสังคมและสุขภาพ ซึ่งในประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวการเตรียมการเพื่อรองรับผลกระทบเป็นไปด้วยความล่าช้าและมีข้อจำกัด (Office of the National Social Welfare Promotion Commission: Office of the Permanent Secretary for Social Development and Human Security, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับการประกาศของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติที่กล่าวว่า

ผู้สูงอายุมีจำนวนและสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านที่อยู่อาศัย แรงงาน รายได้ สุขภาพ อารมณ์ และสวัสดิการ และจากการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุครั้งที่ 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศด้านผู้สูงอายุ พ.ศ. 2545 (International plan of Action on Aging, 2002) ได้มีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญ คือ ผู้สูงอายุจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน รวมทั้งต้องได้รับการพิทักษ์สิทธิ์คุ้มครอง และรอดพ้นจากการถูกละเมิดสิทธิที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติ โดยรัฐเป็นกลไกหลักในการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยการตราเป็นกฎหมาย (Department of Local Administration: Ministry of Interior, 2005) จากแนวนโยบายดังกล่าว นำไปสู่การตรากฎหมายเพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ หรือการจัดสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดเงื่อนไขในการจัดสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้หลายมาตรา เช่น มาตรา 54 กำหนดไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมาตรา 80 วรรคสอง กำหนดว่า “รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้” การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะเน้นที่การสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากจน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งตนเองได้ (Kowit Puangngam, 2010: 14)

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีการประกาศใช้แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 จึงต้องถ่ายโอนภารกิจหลายประการที่รัฐดูแลอยู่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ (Aphichat Sathitniyakit, 2013) ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งจากกฎหมายเหล่านี้ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจมากมายหลายอย่าง หน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตรา 16 (10) กำหนดให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส โดยถ่ายโอนจากกรมประชาสงเคราะห์ (เดิม) ไปให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Department of Local Administration: Ministry of Interior, 2005)

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ถึงแม้จะมีมีนโยบายในการจัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อช่วยเหลือด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่เรียกว่า “เบี้ยยังชีพ” และจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ แต่ก็ยังพบว่า ผู้สูงอายุประสบปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ปัญหาด้านจิตใจ ปัญหา ความยากจนเนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน และการได้รับการบริการยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร (Jirawat Karhan, 2015) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Raphiphon Khamhom et al. (1999) ที่พบว่าระบบและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยยังได้รับความสนใจดูแลน้อยทั้งจากภาครัฐและเอกชน นโยบายและการบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ มักได้รับการมองว่าเป็นเรื่องไม่เร่งด่วน และมีความสำคัญเป็นอันดับรองเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มอื่น ไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึงและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ การดำเนินงานหลายเรื่อง ยังไม่ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ได้กำหนดไว้ เนื่องจากขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ความไม่พร้อมของงบประมาณ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sudarat Sudsomboon (2014: 1) ที่พบว่าการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย ขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่อง ขาดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง และสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริง และไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุได้ทั้งหมดแต่ประเด็นที่สำคัญคือ บุตรหลานหรือคนในครอบครัวขาดความตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับการเปลี่ยนแปลงสถานะจากสุขาภิบาลมาเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติ การเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีโครงสร้างอัตรากำลังแบ่งงานรับผิดชอบด้านสวัสดิการสังคมไว้ชัดเจน คือ กองสวัสดิการสังคม มีบุคลากรจำนวน 3 คน ประกอบไปด้วย นักบริหารงานสวัสดิการสังคม นักพัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนช่วยปฏิบัติงาน ในกองสวัสดิการสังคม เนื่องจากรัฐบาลกำหนดให้จัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ให้ครอบคลุมและครบทุกด้าน แต่ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ มีการดำเนินงานในแต่ละด้านน้อยมากสวัสดิการสังคมที่จัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุและไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริง สภาพการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รองลงมา เป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพ โดยยังมีอีกหลายเรื่องที่ยังไม่ได้มี การดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดไว้ เนื่องจากยังมีปัญหาอุปสรรค ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง ขาดการบูรณาการและความต่อเนื่อง

จากปัญหาและความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุดังกล่าว ร่วมกับแนวทางการพัฒนาที่ต้องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องจะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์จำเป็นต้องนำแนวคิดการดำเนินงานแบบเครือข่ายมาใช้เพื่อพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จึงจะสามารถจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้สูงอายุ และมีความคล่องตัวในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่ บนข้อจำกัดหลายประการ การสร้างเครือข่ายกับภาคส่วนอื่น ๆ เป็นทางออกทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดคุณค่าต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เนื่องจากการสร้างเครือข่ายได้เปิดให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาพื้นที่ที่จะช่วยให้เห็นทางเลือกใหม่ หรือนวัตกรรมในการจัดบริการสาธารณะ เกิดอำนาจหรือพลังในการผลักดัน เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่มีลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างส่วนราชการทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค รัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน ซึ่งถ้าดำเนินการด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลเพียงลำพัง อาจไม่สามารถดำเนินการได้

คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการณ์และความต้องการในการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม และพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคม ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเตรียม

ความพร้อมในการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุและรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อบ่มุ่เน้นให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพการณ์และความต้องการในการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. พัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมและการสร้างเครือข่าย Starkey (2006) กล่าวว่า เครือข่ายต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) มีการเชื่อมโยง ระหว่างองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลาย ๆ หน่วยที่มีการประสานความร่วมมือการทำงานร่วมกัน 2) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเชื่อมโยงไว้อย่างชัดเจน 3) มีการจัดตั้งกลุ่มปวารณาตนเป็นหลักทั้งในระดับองค์กรหรือระดับบุคคล 4) มีกิจกรรมกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง 5) มีปฏิสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วม 6) มีการแบ่งปันทรัพยากรของสมาชิก 7) มีการสำรวจขอบเขตเพื่อการเติมเต็มความสมบูรณ์แบบให้กับเครือข่ายการทำงานและการเชื่อมโยง 8) มีทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรม และการประสานงาน เครือข่ายอาจเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะคือ

1) เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสมานฉันท์ การร่วมแรงร่วมใจของฝ่ายต่าง ๆ ที่มองเห็นความจำเป็นในการเรียนรู้และการแก้ปัญหาาร่วมกันแล้วมารวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ตลอดจนการพึ่งพาอาศัย และมีโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวราบ Rattanawadee Na Nakorn (2011: 8) ได้ให้ความเห็นว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติมักใช้เวลานานในการสร้างเครือข่ายแต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วเครือข่ายมักมีความเข้มแข็ง ยั่งยืนและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

2) เครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้งและสนับสนุนของภาคส่วนต่าง ๆ จะเกิดเมื่อมีผู้นำที่มีความพร้อมและมีความต้องการที่จะจัดตั้งเครือข่ายเพื่อให้มีการช่วยเหลือส่วนใหญเป็นเครือข่ายที่ภาครัฐหรือให้มีการช่วยเหลือกันทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองไม่สามารถทำได้ดีพอหรือทำเพื่อการทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองไม่สามารถทำได้ดีพอหรือทำได้ไม่ทั่วถึงเครือข่ายลักษณะนี้อาจเกิดจากความพร้อมและความต้องการภายในองค์กรหรือเกิดจาก การสนับสนุนขอเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองหรือหน่วยงานจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในเครือข่าย

สาเหตุของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

Werasak Krueathep (2007: 16-17) สรุปถึงสาเหตุของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น ดังนี้

1) ข้อจำกัดในเชิงสถาบันและทรัพยากร กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีข้อจำกัดในด้านบุคลากรและงบประมาณโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขนาดเล็กที่มีบุคลากรจำนวน

3-5 คน การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ทั้งหมดจึงเป็นเรื่องเกินกว่าวิสัยที่จะทำได้เพียงลำพัง ดังนั้น การแสวงหาเครือข่ายในการทำงานจึงเป็นมาตรการที่ช่วยลดข้อจำกัดทางบุคลากรและทางการเงินการคลังได้

2) การเข้าถึงปัญหาในระดับชุมชนนับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งจำเป็นต้องแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานปัญหาสังคมหลายประการเกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคลและชุมชน ซึ่งอาจเกินกว่าที่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสอดส่องดูแลได้อย่างทั่วถึงการสร้างเครือข่ายในระดับท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงสาเหตุต้นตอของปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

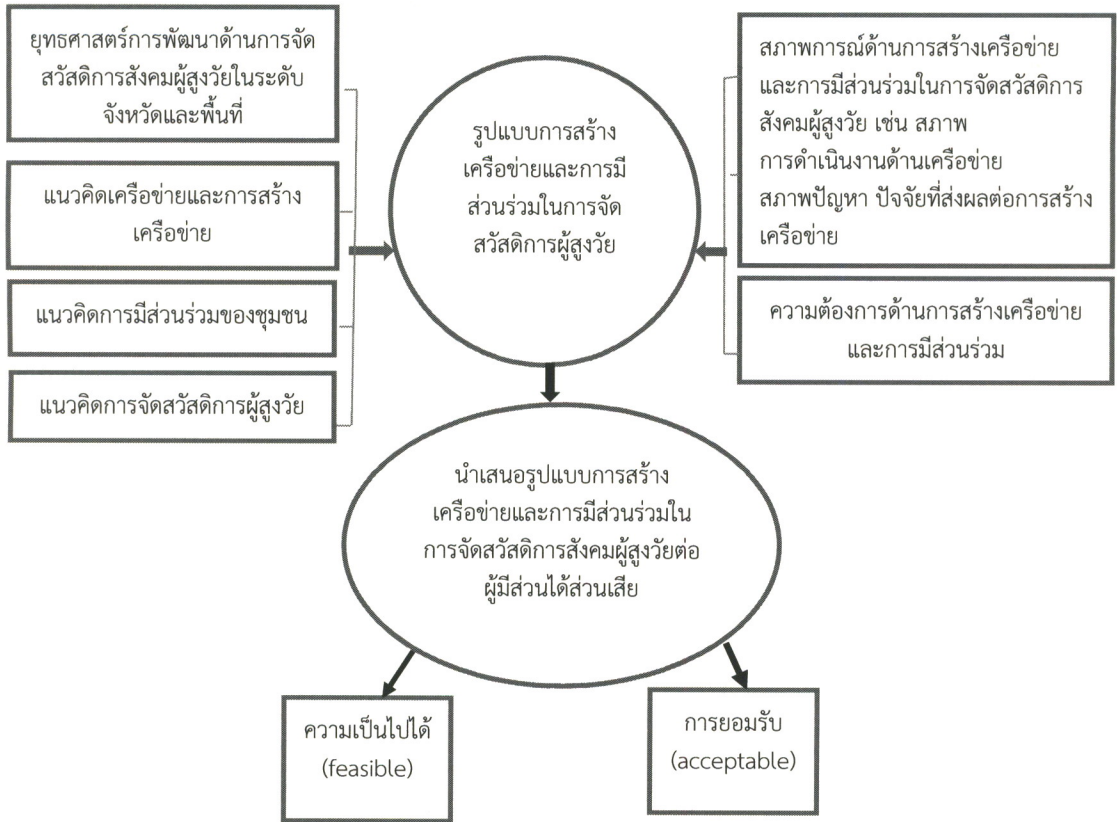
3) การเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่นนับเป็นสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่น่าไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพราะการแก้ไขปัญหาบางประการจำเป็นต้องอาศัยเทคนิควิธีการหรือเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ วิธีการในการแก้ไขปัญหาอาจอยู่นอกเหนือความรู้ ความสามารถของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป การสร้างเครือข่ายจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการถ่ายโอนและเสริมสร้างความรู้และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4) ความตื่นตัวและความเข้มแข็งของภาคชุมชนและประชาสังคมปัจจุบันองค์กรภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก การสร้างเครือข่ายการทำงานโดยอาศัยจุดแข็งต่าง ๆ ของภาคประชาชนเช่นนี้จึงช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการจัดการปัญหาชุมชน

5) ข้อบังคับหรือแนวนโยบายจากส่วนราชการเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในระดับชุมชนรัฐบาลหรือกระทรวงมหาดไทยมักมีแนวนโยบายที่ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

6) ความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่เพียงลำพัง ในอดีตอาจทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดย วัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1 ใช้วิธีการการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณทำการสุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,470 คน จากข้อมูลที่มีการสรุป ณ เดือนธันวาคม 2559 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ ทำการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 315 คน และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเลือกแบบเจาะจง และวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 5 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 14 คน และภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคองค์กรชุมชน (ชุมชนและประชาชน) จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 33 คน วัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเน้นผู้ที่มีประสบการณ์และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งสิ้น จำนวน 33 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ANOVA

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ จัดระบบข้อมูลและสังเคราะห์เพื่อการนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกและจัดระบบหมวดหมู่ข้อมูล (Typology and Taxonomy)

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากผู้สูงอายุจำนวน 315 คน ได้รับกลับคืนและมีความสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 94.29 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 33 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการณ์และความต้องการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 60-70 ปี และพักอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง และส่วนมากยังคงทำงานอยู่ โดยผู้ยังคงทำงานอยู่นั้นส่วนมากทำงานรับจ้างทั่วไป โดยมีรายได้หลักจาก 3 แหล่ง ได้แก่ เบี้ยผู้สูงอายุ การช่วยเหลือจากลูกหลานหรือญาติ และการประกอบอาชีพของตนเอง ผู้สูงอายุส่วนมากมีโรคประจำตัวต้องไปหาหมออย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน ทั้งนี้ผู้สูงอายุส่วนมากมิได้เป็นสมาชิกของชมรมหรือกลุ่มของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับ พบว่า ด้านที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านสุขภาพอนามัย ด้านการมีรายได้และการมีงานทำ และด้านการบริการสังคมและนันทนาการ ตามลำดับ

ส่วนที่ 1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการด้านเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ พบว่า ข้อมูลด้านระดับการมีส่วนร่วมทุกประเด็นผู้สูงอายุเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านทัศนคติเกี่ยวกับความพร้อมด้านเครือข่ายผู้สูงอายุทุกประเด็นผู้สูงอายุเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความต้องการทำงานด้านเครือข่าย ผู้สูงอายุเห็นว่ามีความระดับปานกลาง

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ผลของการศึกษาแยกตามประเด็นดังนี้

1. สภาพการจัดการการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

1.1 การก่อตัวของเครือข่ายการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ดังนี้

สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย มีโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชน ดำเนินงานโดยจัดทำในรูปแบบกองทุนวันละบาท กิจกรรมการดูแลที่บ้าน (Home Care) บริการผู้สูงอายุที่อาการไม่รุนแรงและไม่สะดวกในการเดินทางมารักษาที่โรงพยาบาล และนอกจากนี้ในแต่ละหมู่บ้านยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือประชาชนในชุมชนที่สมัครใจเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูผู้สูงอายุในชุมชน

สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย มีโครงการสร้างบ้านให้คนยากไร้ โครงการบ้านเทิดไถ่องค์ราชัน ซึ่งใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ โดยมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุพรรณบุรีและการสนับสนุนจากภาคเอกชนในชุมชนด้านวัสดุในการซ่อมแซมบ้าน โดยขอความร่วมมือแรงงานคนในชุมชนในการก่อสร้าง

สวัสดิการด้านการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ได้ดำเนินการจัดทำโครงการหลายด้านเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โครงการกองทุนสวัสดิการชุมชนแจกเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมอาชีพให้กับชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งจัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีสถาบันการศึกษา และสำนักงานเกษตรอำเภอได้เข้ามาสนับสนุนเรื่องงบประมาณและเป็นวิทยากรในการอบรม

สวัสดิการด้านการบริการสังคมและนันทนาการ มีการจัดทำโครงการหลายด้านร่วมกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการละเล่น การทำของเล่นสมัยโบราณให้แก่เด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำบลโดยไม่ใช้งบประมาณโครงการ 2. กิจกรรมนันทนาการในวันสำคัญต่างๆ การฟ้อนรำ เล่นเกมส์ สำหรับผู้สูงอายุ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 รูปแบบการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์มีการดำเนินงาน ด้านการสร้างเครือข่ายในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยมีการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยประสานผ่านทางโทรศัพท์ และหนังสือเชิญ และพบว่ามีหมู่บ้านที่ผู้นำและชุมชนมีความเข้มแข็งมีการประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก การจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุมีเครือข่ายมากขึ้น แต่ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายดังกล่าวยังไม่มีการทำสัญญาความร่วมมืออย่างเป็นทางการ

1.3 การประสานเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่าการเข้ามามีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ของเครือข่ายสนับสนุนยังมีส่วนร่วมน้อย โดยเฉพาะการดึงให้ผู้สูงอายุและชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

1.4 ด้านโครงสร้างของเครือข่าย พบว่า ลักษณะโครงสร้างของเครือข่ายยังอยู่ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการ เป็นโครงสร้างเครือข่ายที่เน้นการประสานงานโดยอาศัยความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ

1.5 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของเครือข่ายและบทบาทหน้าที่ของเครือข่าย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ มีวัตถุประสงค์ในส่งเสริมเข้ามามีส่วนร่วมของเครือข่ายเพื่อ 1) สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ 2) จัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย ครบทุกด้าน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ 3) พัฒนาความรู้ ทักษะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบด้านการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

2. ผลการศึกษาปัญหาการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงวัยองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์มีปัญหาในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการบริหารทั่วไป พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลไม่มียุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุดเนื่องจากวิถีชีวิตของชุมชน ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ต้องทำงาน

2.2 ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า บุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบด้านงานผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุยังขาดความรู้ด้านส่งเสริมสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้สูงอายุในชุมชน ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.3 ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า การจัดสรรงบประมาณด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายไม่เพียงพอ

2.4 ปัญหาด้านการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่า ขาดการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เนื่องจากส่วนใหญ่ยังไม่มีเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมในทุกกิจกรรม

3. ผลการศึกษาความต้องการที่เกี่ยวข้องในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงวัย

3.1 ความต้องการของผู้บริหาร ประกอบด้วย ให้มีการจัดสรรงบประมาณให้องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุโดยเฉพาะเพื่อพัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกด้านการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายระดับหมู่บ้านให้เข้มแข็ง ต้องการกลุ่มข้าราชการที่เกษียณอายุราชการแล้วเข้าร่วมกิจกรรมเพราะจะมีความรู้มากกว่าชาวบ้านทั่วไป ต้องการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการดำเนินงานจัดกิจกรรมสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ และต้องการพัฒนาความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดเก็บข้อมูลผู้สูงอายุให้มีความทันสมัยและเรียกใช้ข้อมูลได้ง่าย

3.2 ความต้องการของคณะกรรมการผู้สูงวัย/ผู้นำชุมชน/ผู้นำผู้สูงวัย ประกอบด้วย การให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณด้านการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง ต้องการให้ผู้บริหารและนักพัฒนาชุมชนประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมเป็นเครือข่ายและเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมสรรพกำลัง ระดมทุน และเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเป็นวิทยากร ในกิจกรรมส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ การให้มีการจัดฝึกอบรมการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรบริหารส่วนตำบล การให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้การสนับสนุนผู้สูงวัยนำภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

3.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาใจใส่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและสามารถวางแผนการส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมอย่างหลากหลาย รวมถึงการสร้าง ความเชื่อมั่นและเป็นแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรบริหารส่วนตำบลและหมู่บ้านมากขึ้น ต้องการมีอาชีพที่สร้างรายได้และเหมาะกับผู้สูงวัยและอยากให้มีเครือข่ายที่เป็นการส่งเสริมรายได้เพิ่มขึ้น

หรือเป็นโครงการที่ส่งผลต่อปากท้องความเป็นอยู่ของประชาชน ต้องการมีสถานที่สำหรับให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น สภากาแฟ

4. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

4.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ด้าน 1) จุดแข็ง องค์การบริหารส่วนตำบลจัดโครงสร้างองค์กรและระบบการบริหารงานที่ปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร มีการทำงานเป็นทีม บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและบริบทของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี การทำงานภายในกลุ่มเครือข่ายเหมือนครอบครัวมีการพึ่งพาอาศัยกัน 2) จุดอ่อน ขาดแคลนบุคลากรด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านผู้สูงอายุ ขาดกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ มีงบประมาณที่ใช้ในการบริหารไม่เพียงพอและขาดความต่อเนื่องในการจัดสรรงบประมาณในแต่ละกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารยังไม่ทั่วถึง

4.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ด้าน 1) โอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ให้ความสนใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุและมีจิตอาสาที่จะช่วยงานและให้การสนับสนุนการทำงาน ชุมชนมีอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมสูง คือการมีภาษาพูดและมีวัฒนธรรมชุมชนที่ไม่เหมือนใคร “ลาวคลั่ง” ความเป็นสังคมชนบทการประสานงานสามารถประสานได้ง่ายกว่าสังคมเมือง หน่วยงาน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ให้ความสนใจในการทำความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) อุปสรรค ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำอะไร ทำนา จึงไม่ค่อยมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ตัวแทนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาารูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการณ์และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีระบบ (System Theory) ในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input)

การดำเนินการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีทุนการดำเนินการที่สำคัญประกอบไปด้วย 4 ทุน ได้แก่

1. ทุนด้านทรัพยากรบุคคล (Human Capital) องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีบุคลากรและบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่พร้อมจะเป็นผู้ผลักดันและขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดกิจกรรมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่หลากหลายและครอบคลุมความต้องการในแต่ละชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้ จัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ และการคิดเชิงยุทธศาสตร์ให้แก่ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำในชุมชนทุกระดับ สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

โดยแต่งตั้งในรูปแบบคณะกรรมการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน ส่งเสริมให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2. ทุนด้านสังคม (Social Capital) องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในทุกชุมชนโดยอาศัยทุนทางสังคมที่มีคือ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ รวมถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนานของคนในชุมชนเป็นพลังในการขับเคลื่อน ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลที่เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้ รวบรวมจัดทำบัญชีระบบข้อมูลและจัดทำทะเบียนบุคคลสำคัญ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านอย่างเป็นระบบ จัดให้มีศูนย์กลางในการจัดเก็บ เผยแพร่ และถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงสื่อการจัดกิจกรรม ผู้สูงอายุมีคุณภาพ ทันสมัย ให้เป็นองค์ความรู้ขององค์กรและเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน บุคลากร และสมาชิกเครือข่าย จัดทำประชาคม สำรวจความต้องการ ในการให้บริการด้านการจัดสวัสดิการสังคมอย่างต่อเนื่อง เชิญผู้สูงอายุที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลและองค์กรที่สนใจ

3. ทุนด้านการเงิน (Money Capital) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อภารกิจด้านนี้ให้ครอบคลุมในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้ ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนจัดทำแผนพัฒนาสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการจัดสวัสดิการสังคมทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับท้องถิ่น และนโยบายของผู้บริหาร โดยคำนึงถึงศักยภาพของชุมชน และความต้องการของผู้สูงอายุโดยมีกลไกการพัฒนาที่ชัดเจน จัดทำข้อมูลความต้องการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่นอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินที่ได้รับ จัดลำดับความสำคัญของงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นประกาศเกียรติคุณและจัดทำแฟ้มข้อมูลผู้มีส่วนร่วมทำคุณประโยชน์

4. ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรม จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้ พัฒนาอาคารเอนกประสงค์หรือที่จัดประชุมภายในองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม บรรยากาศ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และประชาชนในชุมชน รวมทั้งการประสานให้แหล่งเรียนรู้ของภาคเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุน ส่งเสริมให้แต่ละชุมชนมีสถานที่ในการพบปะสังสรรค์ ทำกิจกรรม และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกัน เช่น สภากาแฟ ชมรมที่มีกิจกรรมตามความสนใจของผู้สูงอายุ เป็นต้น

กระบวนการ (Process)

การดำเนินการในขั้นต่อไปเพื่อให้เกิดเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ จะต้องมีการดำเนินการโดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นสร้างความตระหนัก เป็นขั้นตอนการนำผู้เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของชุมชน และร่วมกันที่จะนำพาชุมชนสู่เป้าหมายร่วมกัน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ เปิดโอกาส

ให้บุคลากรทุกระดับ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้สถานการณ์และปัญหา รวมถึงเสนอแนะความเห็นในการตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุในชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการวางแผนพัฒนาชุมชน เพื่อนำแผนไปใช้ในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

2. **ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กร** เป็นขั้นตอนการติดต่อสื่อสาร ค้นหา เชื่อมโยงแกนนำ ชบวนและภาคีต่าง ๆ โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ สํารวจเครือข่ายทุนในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน พิจารณากลุ่มบุคคล องค์กรที่เป็นแหล่งวิชาการและแหล่งทุนที่สนใจจะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายมีคุณสมบัติที่เหมาะสมและติดต่อสานสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่าย เสนอโครงการความร่วมมือเพื่อการแบ่งปันทรัพยากรต่าง ๆ ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และภารกิจ

3. **ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญา** เป็นขั้นตอนการสร้างความผูกพันด้วยการทำข้อสัญญาในความสัมพันธ์ต่อกัน เป็นการเข้าสู่การทำข้อตกลงที่จะทำงานร่วมกัน โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ ประสานเครือข่าย กลุ่มบุคคล ชุมชน องค์กร หรือกลุ่มเครือข่าย ที่ตอบรับเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินงาน เพื่อจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกัน (MOU) ในการร่วมพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พิจารณาขอข่ายความร่วมมือและร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ สร้างแผนยุทธศาสตร์ หาตัวชี้วัด และการติดตามประเมินผล จัดให้มีการติดต่อสื่อสาร มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายระหว่างสมาชิกเครือข่ายทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. **ขั้นบริหารจัดการ** เป็นขั้นตอนของการร่วมกันปฏิบัติตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง และอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยใช้เทคนิค 5 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมชื่นชม

5. **ขั้นพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์** ในขั้นนี้เป็นการสร้างผลงานของเครือข่ายให้มีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรม ตลอดจนพัฒนาความสัมพันธ์ซึ่งนำไปสู่การร่วมกันทำกิจกรรมให้ปรากฏผลการดำเนินงานเพื่อทำให้กลุ่มบุคคล และองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเกิดความรู้สึกว่าได้ผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย โดยมีรูปแบบการดำเนินงานดังนี้ ส่งเสริมให้เครือข่ายมีเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ ให้มีการเชื่อมโยงการทำงานไปสู่ระบบที่ใหญ่ขึ้น มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่คณะทำงานและสมาชิกเครือข่าย มีการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

แนวทางในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย

ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) ทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human Capital) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีบุคลากรและบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ รวมถึงบุคคลที่เห็นถึงความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคม

ผู้สูงอายุ ที่พร้อมจะเป็นผู้ขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดกิจกรรมและเครือข่ายในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Noppadon Bunphong (2017) ที่พบว่ารูปแบบสำหรับการพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่าย ควรมีการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรเพื่อทำงานในกลุ่มเครือข่ายได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Charanya Wongprom (2015: 53) ที่พบว่าสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ คือ ต้องมีการส่งเสริมภาวะผู้นำของแกนนำให้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการประสานงาน และกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน 2) ทุนด้านสังคม (Social Capital) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายการและการมีส่วนร่วมในทุกชุมชนโดยอาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Niran Chongwutiwet (2007) ที่ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนประการหนึ่งคือ ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ Ostrom (1990) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการร่วมมือกันดูแลจัดการทรัพยากรที่ใช้ร่วมกันคือความไว้วางใจ (Trust) และการต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน (Reciprocity) ซึ่งเมื่ออยู่ในชุมชนเดียวกันรู้จักกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันก็สามารถสร้างให้เกิดความไว้วางใจกันทำให้ร่วมมือกันได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pathomphong Rinsri (2008) ที่พบว่า การทำงานของกลุ่มเครือข่ายมีการใช้ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำทางศาสนาเข้ามาร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่นท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน 3) ทุนด้านการเงิน (Money Capital) จัดให้มีงบประมาณในการขับเคลื่อนภารกิจด้านการพัฒนาสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ โดย ส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อมูลความต้องการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่นอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับ โดยจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 4) ทุนด้านกายภาพ (Physical Capital) ต้องมีทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการการปฏิบัติงานด้านสร้างเครือข่ายการและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Parichat Sathathapitanon and Chaiwat Thiraphan (2003) ที่กล่าวไว้ว่า ภายในเครือข่ายจะต้องประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลายที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน มีชีวิตชีวาหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาที่มีการไหลของข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกัน มีพื้นที่รูปธรรมในการทำงานมีชุมทาง (hub) มีโหนด (node) หรือ ศูนย์ประสานงานย่อยที่หลากหลายและกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา

ด้านกระบวนการ (Process)

รูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญต่อไปนี้

1. ขั้นสร้างความตระหนักเป็นขั้นตอนการสร้างความตระหนักและการให้ผู้เข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kittisak Tansurat (2012) ที่พบว่า การสร้างความตระหนัก การให้ผู้เข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก การร่วมกันกำหนดและปฏิบัติตามแผนงานโครงการ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมกันสรุปทเรียน เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานสำหรับบุคลากรของหน่วยงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Paitoon Sinlarat and Sirimat Kosalphiphat (2010: 23) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จและความยั่งยืนของเครือข่ายจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายซึ่งเริ่มจากการสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่

2. ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กร เป็นขั้นตอนการติดต่อสื่อสาร ค้นหา เชื่อมโยงแกนนำ ขบวนการและภาคีต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดสอดคล้องกับแนวคิดของ Wichit Awakun (1999) ที่ว่า การสนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริม ความเข้าใจและความร่วมมือซึ่งกันและกัน เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึก ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันและพึ่งพากันมากขึ้น รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุถึงเป้าหมาย โดยการสำรวจเครือข่ายทุนในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน พิจารณาว่ากลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กรที่เป็นแหล่งวิชาการและแหล่งทุน ที่สนใจจะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายมีคุณสมบัติที่เหมาะสม และติดต่อสานสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่าย

3. ชั้นสร้างพันธมิตรสัญญา เป็นขั้นตอนสร้างความผูกพันด้วยการทำข้อสัญญาที่จะทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการ การแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนางาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Saksdi Yam Si (2000) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนแสดงออกถึงความประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือเพื่อให้กิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันต่อไปโดยปกติสุข โดยมีการประสานเครือข่ายกลุ่มบุคคล ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือกลุ่มเครือข่าย ที่ตอบรับเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินงาน จัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกัน (MOU) ในการร่วมพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

4. ชั้นบริหารจัดการ มีแนวทางการดำเนินงานโดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยเข้าร่วมคิด ร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผล และร่วมชื่นชม สอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของ Pankong & Kampeng (2010) ที่พบว่า ชุมชนควรใช้รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการระดมความคิดเห็น ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรมและประเมินผลโครงการการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจากคนในชุมชน จัดให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการวางแผน การกำกับติดตาม การประเมินผล และกำหนดบทบาทหน้าที่ สอดคล้องกับ Phra Maha Suthip Arpagro (2005: 11-13) เสนอว่าองค์ประกอบสำคัญของเครือข่ายประกอบด้วย สมาชิกเครือข่าย และหากเครือข่ายมีสมาชิกมาก ต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่เป็นคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ใน การจัดการการประสานงาน

5. ชั้นพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ เป็นการสร้างผลงานของเครือข่ายให้มีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรม และพัฒนาความสัมพันธ์ เพื่อทำให้กลุ่มบุคคล และองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเกิดความรู้สึกว่าได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย โดยเครือข่ายต้องมีเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kittisak Tansurat (2012) ที่พบว่ารูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในงานสำหรับบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะต้องมีองค์ประกอบต่อไปนี้การสร้าง ความตระหนัก การให้ผู้เข้าร่วมเห็นผลประโยชน์ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก การร่วมกันกำหนดและปฏิบัติตามแผนงานโครงการ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการร่วมกันสรุปทเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต้องมีการทำงานแบบบูรณาการเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ
2. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจ และมองเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
3. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่าย จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดพื้นที่เรียนรู้ขึ้นในชุมชน และเป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนหันมามีส่วนร่วมมากขึ้น
4. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนที่มีศักยภาพและประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำและสนับสนุนให้แก่ชุมชนที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2548). **แนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: เอกสารอัดสำเนา.
- กิตติศักดิ์ ตันสุรัตน์. (2555). **การพัฒนารูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในงานสำหรับบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ**. อดิเรก: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- โกวิท พวงงาม. (2553). **มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จัญญา วงษ์พรหม. (2558). **การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ**. วารสาร Veridian E-Journal, Slipakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8 (3): 53.
- จรีวัฒนา กล้าหาญ. (2558). **แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพเทศบาลตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: ร้าไทยเพลส.
- นพภูฏ บัญพงษ์ (2560). **การนำเสนอรูปแบบการบริหารเครือข่ายสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปฐมพงษ์ รินศรี. (2551). **การพัฒนาการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. (2546). **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย**. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). **เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิษณุไทย ออฟเซต.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์. (2553). **มองข้ามโลกาภิวัตน์: กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2551). **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: ที่ควพี.
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. (2542). **รายงานวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย.”** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ “บทบาทรัฐและองค์กรชุมชนกับผู้สูงอายุไทย : สถานการณ์ปัจจุบันและทิศทางในอนาคต. 23-24 ธันวาคม 2542.
- รัตนาวดี ณ นคร. (2554). **บทบาทและการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษา**. [Online]. Available: www.ped.si.mahidol.ac.th/site_data/mykku.../Med [2561, ธันวาคม 20].
- วิจิตร อวาทกุล. (2542). **เทคนิคมนุษยสัมพันธ์** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). **เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศักดิ์สิทธิ์ แยมศรี. (2543). **การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรืออำเภอ บางละมุง จังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). **พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิสัย.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). **สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย**. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 7 (1): 1.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2555). **รัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน**. เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

References

- Elinor Ostrom, (1990). **Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action**. Cambridge University Press United Kingdom.

Pankong, O. & Kampeng, S. (2010). Effective of Community based Health Promotion Practice on Health Promotion Behaviors of the Ageing and Satisfaction on Engagement of the Care Givers. **Ramathibodi, Nursing Journal**, 16 (1): 1-13.

Starkey, Paul. (2006). **Networking for development**. London: International Forum for Rural Transport and Development.

Translated Thai References

Aphichat Sathitniyarnit. (2013). **Decentralization constitution And public participation**. Chiang Mai: Good public policy promotion plan Institute for Public Policy Studies Chiang Mai University. (in Thai)

Charanya Wongprom. (2015). Community participation for improving the quality of life of the elderly. **Veridian E-Journal, Slipakorn University Thai language version, Humanities, Social Sciences and Arts**, 8 (3): 53. (in Thai)

Department of Local Administration: Ministry of Interior. (2005). **Guidelines for standardizing services for the elderly**. Bangkok: Copy documents. (in Thai)

Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2008). **Situation of the Thai Elderly 2007**. Bangkok: TQP. (in Thai)

Office of the National Social Welfare Promotion Commission: Office of the Permanent Secretary for Social Development and Human Security. (2007). **Social Welfare Promotion Act 2003, as amended by the Social Welfare Promotion Act (No.2) 2007**. Bangkok: Thep Phenwanis. (in Thai)

Jirawat Karhan. (2015). **Guidelines for the development of social welfare for the elderly receiving subsistence allowances Nong Phai Lom Subdistrict Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province**. Master of Public Health Thesis Community Health Development Program Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (in Thai)

Kittisak Tansurat. (2012). **The development of a learning network model through information and communication technology for empowerment for personnel of government agencies**. Uttaradit: Uttaradit Rajabhat University. (in Thai)

Kowit Puangngam. (2010). **New dimension of local government Decentralized vision and local administration**. Bangkok: Vinyuchon. (in Thai)

Niran Chongwutiwet. (2007). **Concept of community development**. Bangkok: Ramthai Thai Place. (in Thai)

- Noppadon Bunphong. (2017). **A proposed model of school network administration of the primary education service area office.** Ph.D. Thesis, Doctor of Education Educational Administration Program Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. (in Thai)
- Paitoon Sinlarat and Sirimat Kosalphiphat. (2010). **Overlooking globalization: a new paradigm in education administration.** Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Parichat Sathathapitanon and Chaiwat Thiraphan. (2003). **Communicate with social networks.** Bangkok: Local Community Development Institute. (in Thai)
- Pathomphonng Rinsri. (2008). **The development of the administration of a small school network group, Lampang Educational Area, Area 1.** Master of Education Thesis Educational Administration Graduate School, Chiang Mai University. (in Thai)
- Phra Maha Suthip Arpagro. (2005). **Network: Nature, Knowledge and Management** (2nd ed.). Bangkok: Phisit Thai Offset. (in Thai)
- Raphiphan Khamhom et al. (1999). Research report on **“Assessment of the Social Welfare Services for the Development of the Quality of Life of the Thai Elderly.”** National Academic Conference Document “The role of government and community organizations with Thai elderly: current situation and future direction. 23-24 December 1999. (in Thai)
- Rattanawadee Na Nakorn. (2011). **Roles and participation in health promotion of students.** [Online]. Available: www.ped.si.mahidol.ac.th/site_data/mykku.../Med [2018, December 20]. (in Thai)
- Saksdi Yam Si. (2000). **Participation in waste disposal in Nong Prue Subdistrict Administrative Organization, Bang Lamung District, Chon Buri Province.** Special Problems Master of Public Administration Public Policy Department Graduate school Burapha University. (in Thai)
- Sudarat Sudsomboon. (2014). Social welfare of the elderly in Thailand. **Southern Technology Journal**, 7 (1): 1. (in Thai)
- Werasak Krueathep. (2007). **Network: Innovation of local administrative organizations.** Bangkok: The Thailand Research Fund. (in Thai)
- Wichit Awakun. (1999). **Human relations techniques** (8th ed.). Bangkok: O. S. Printing House. (in Thai)

คณะผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริมา สุวรรณศรี

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ
เลขที่ 145/9 ถนนสุขโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
email: sirimasuw@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอกอนงค์ ศรีสำอางค์

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ
เลขที่ 145/9 ถนนสุขโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ เจริญพูล

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ
เลขที่ 145/9 ถนนสุขโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

นางสาวพนารัตน์ พรมมา

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
เลขที่ 295 ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300